

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti

[Chatujte se službou Ptejte se knihovny](#)

[Náhledy článků v databázi Anopress](#)

[Jak velký je Webarchiv?](#)

[Vznik Československa u průběhu října 1918 očima NDK](#)

[Výstava](#)

[Sestry boromejky - 180 let od příchodu boromejek do českých zemí](#)

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 5 | číslo 5 | 2018 | září – říjen

Dvuměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,

IČ 00023221, DIČ CZ00023221

E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz

Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),

221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce: *Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ*

Redakční rada: *Irena MAŇÁKOVÁ (předseda), Jana HUŇOVÁ,*

Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování: *Klára MICHÁLKOVÁ*

Příspěvky připravili: *Marie HAŠKOVCOVÁ,*

Hana HLUŠIČKOVÁ, Monika HOLOUBKOVÁ,

Antonín JEŘÁBEK, Zuzana KOPEČNÁ, Karolína KOŠŤÁLOVÁ,

Magda KRÁLOVÁ, Jaroslav KVASNICA, Jan LUKAVEC,

Lucie SOMMEROVÁ, Petra ŠŤASTNÁ, Hana VAJNEROVÁ,

Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace: archiv.ucl.cas.cz, Bundesarchiv,

Martin HLAUKA (PESCAN), pinterest.com/erindipity/,

Odbor služeb NK ČR, Oddělení výstav NK ČR,

Webarchiv NK ČR, Wikipedie, Nick Michael,

www.kulturpool.at, www.muzeum.cz, www.praha19.cz,

www.signalfestival.com, www.svornost.com

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:

e-zpravodaj.nkp.cz

Titulní fotografie: www.freepik.com

Co je nového

3

Provozní doba od 3. září do 31. prosince 2018

Chatujte se službou Ptejte se knihovny

Sjednocení průkazů Slovanské knihovny a NK ČR

Náhledy článků v databázi Anopress

Knížní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme /

Zámecké knihovny České republiky - Knihovnický kalendář na rok 2019

Představujeme

5

Národní agentura ISBN v ČR

Nejste právník, ale potřebujete zdarma právní pomoc?

Zkuste ASPI!

Jak velký je Webarchiv?

Zajímavosti a tipy

7

Co čte knihovník? / *Noc, kdy Frankenstein četl Quijota:*

Tajný život knih

Vznik Československa v průběhu října 1918 očima NDK

Historické události z let končících osmičkou v Kalendáři

historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás

11

Sestry boromejky

- 180 let od příchodu boromejek do českých zemí

Josef Bohuslav Foerster

Podzimní Kjóto

Malé princování, aneb svět Velkých podle prince Malého

Signal festival 2018

Co je nového

Provozní doba od 3. září do 31. prosince 2018

Po období letních prázdnin a dovolených se vracíme zpět ke standardní provozní době. Dále bychom si Vás dovolili informovat o uzavírkách Národní knihovny ČR plánovaných do konce roku 2018. Celá knihovna bude uzavřena v době státních svátků:

od pátku 28. září do neděle 30. září

od soboty 17. listopadu do neděle 18. listopadu

od pondělí 24. prosince do středy 26. prosince

od pondělí 31. prosince 2018 do úterý 1. ledna 2019

Provoz Všeobecné studovny bude ve dnech 27.–28. 12. ukončen v 19 hodin.

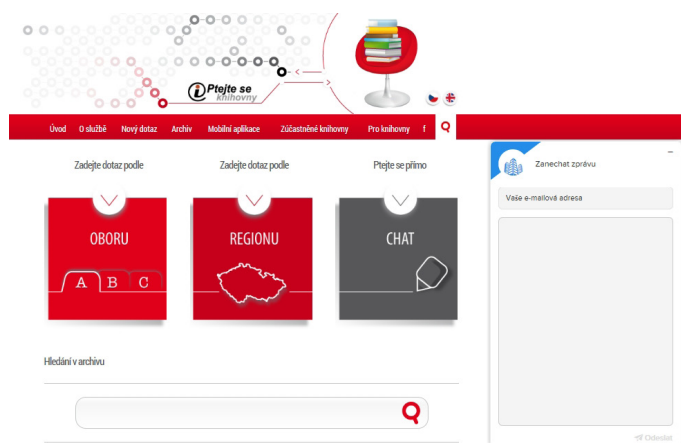
Běžný provoz knihovny bude zahájen 2. ledna 2019, sledujte oznámení na letáčích a informace na webových stránkách knihovny – více najdete [zde](#).

Chatujte se službou Ptejte se knihovny

Karolína Košťálová

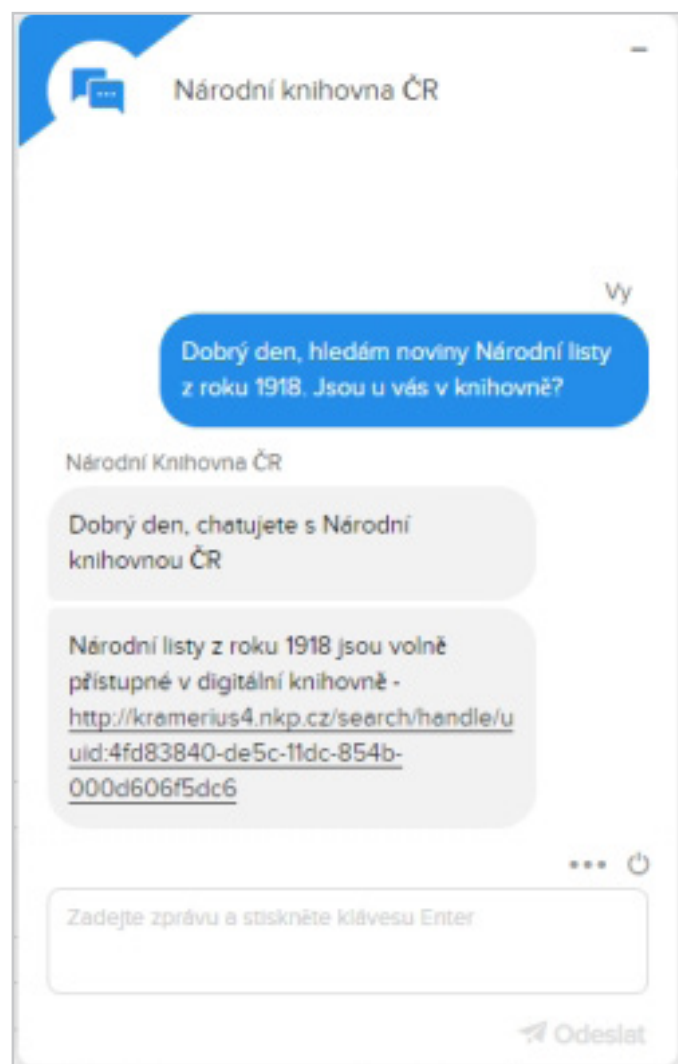
Mezi rychlé cesty, které můžete využít při hledání nejruznějších informací, patří i chat Ptejte se knihovny. Chatovací okno najdete na každé stránce Ptejte se knihovny. Chat je online ve všední dny od 9:00 do 16:00 (pondělí–čtvrtek), respektive do 12:00 (pátek). Kromě Národní knihovny ČR jsou do chatu zapojeny i další knihovny, **aktuálně** je to Středočeská vědecká knihovna v Kladně a Vědecká knihovna v Olomouci.

Chat je na stránkách Ptejte se knihovny volně k dispozici. Chatovat s námi můžete anonymně nebo uvést svou e-mailovou adresu. Výhodou chatu je, že si můžeme vždy v reálném čase upřesnit, jakou informaci hledáte a dát Vám odpověď rychleji. U těžších či záludnějších dotazů se může stát, že nám na nalezení odpovědi během chatu nestačí online a tištěné zdroje, které máme aktuálně k dispozici. V takovém případě Vám odpověď do dvou

pracovních dnů zašleme e-mailem.

Ovládání chatu je jednoduché a intuitivní, prostřednictvím chatu lze zaslat i přílohu. Po ukončení chatu nám můžete nechat vzkaz a dát nám vědět, jak jste byli s touto službou spokojeni.

Jsmo offline? Ani tak nemusíte zoufat. Pokud nám necháte vzkaz a Vaši e-mailovou adresu, rádi Vám na Vaš dotaz odpovíme e-mailem. Těšíme se na Vaše dotazy.

Sjednocení průkazů Slovenské knihovny a NK ČR

Magda Králová

V loňském létě začalo sjednocování průkazů Národní knihovny a Slovenské knihovny. V průběhu celého roku, tak jak končila platnost průkazů jednotlivým čtenářům, se postupně rušily průkazky Slovenské knihovny a všechny údaje se převáděly na jednotnou průkazku. Někteří čtenáři si sjednocení zařídili hned, jakmile se o slučování dozvěděli a byli nadšeni, že budou platit 100 korun za registraci pouze jednou, někteří se do poslední chvíle nechťeli

vzdát svého starého průkazu do Slovanské knihovny a se slučováním čekali až do vypršení platnosti staré průkazky. Doufejme, že všichni nakonec s povděkem přijali, že se platí jen jedna registrace a je možné na jeden průkaz využívat všech služeb, které se v NK nabízejí.

Hala služeb NK ČR

V polovině srpna tohoto roku slučování průkazů skončilo a ti, kteří nechtěli tuto možnost využít nebo to z nějakých důvodů nestihli, byli vymazáni z databáze čtenářů. Těch ale nebylo mnoho. Jednalo se o 187 čtenářů a šlo především o uživatele, kteří již ukončili studia nebo o zahraniční badatele, kteří služby knihovny nadále nebudou využívat.

Touto cestou bychom rádi upozornili na fakt, že sloučením průkazů nedošlo ke sloučení kont Národní a Slovanské knihovny a je tedy nutné veškeré prodlužování, placení, objednávání apod. vyřizovat v každé knihovně zvlášť.

Informace, Slovanská knihovna

Náhledy článků v databázi Anopress Petra Šťastná

Čtenáři Národní knihovny ČR mají už řadu let k dispozici na počítačích v Referenčním centru a Studovně periodik přístup do mediální databáze fy Anopress, která obsahuje články z domácího denního tisku, regionálních titulů, vybraných časopisů, ale i přepisy televizních a rozhlasových pořadů nebo články z vytipovaných internetových zdrojů. K dispozici jsou dva typy přístupu s různým

rozsahem obsahu: jeden s archivem od roku 1996, druhý zahrnující posledních 12 měsíců.

Nově můžete u článků vyhledaných v archivních kontech narazit na ikonku jpg, která signalizuje, že si můžete článek prohlédnout v původní grafické podobě. Náhled je možné zobrazit kliknutím na ikonu v seznamu výsledků nebo v detailním zobrazení článku, případně si tuto jeho podobu vytisknout.

The screenshot shows a search results page from Anopress. The top part displays a list of search results with columns for 'skóre', 'datum', 'zdroj', 'nadpis', and 'strana'. The selected article is 'Nastává éra subtropů' by Eliška Nová, published on 04.08.2018. The detailed view on the right shows the article's title, author, and a preview of the text discussing climate change and the potential for a subtropical era in the Czech Republic.

Přehled výsledku záznamů

The screenshot shows the article preview for 'Nastává éra subtropů' by Eliška Nová. The article discusses the possibility of a subtropical era in the Czech Republic due to climate change. It mentions that the average temperature will rise by 2 to 5 degrees Celsius, and that the climate will become more similar to that of the Mediterranean region. The preview includes a photograph of a beach scene with a dog and a person.

Náhled článku

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Zámecké knihovny České republiky Knihovnický kalendář na rok 2019 Hana Hlušíčková

Knihovnický kalendář na rok 2019 potěší zejména milovníky historie. Představuje jedinečný soubor interiérových zámeckých knihoven spravovaných Národním pa-

mátkovým ústavem a Národním muzeem v Praze. Jejich hodnota nespočívá pouze v tom, kolik středověkých rukopisů, prvotisků a jiných cenných knih obsahují, ale hlavně v tom, že na jednotlivých sbírkách je možné sledovat kulturní obraz doby, v níž sbírky vznikaly, vývoj, společenské postavení a zájmy šlechtických rodů, jednotlivých majitelů, ale i celé společenské vrstvy. V evropském, respektive celosvětovém kontextu se tak jedná o naprosto unikátní záležitost.

Výběr z více než 60 knihoven ukazuje nejrůznější typy fondů a interiérů od menších soukromých sbírek až po reprezentativní encyklopedické fondy, umístěné v honosně vybavených sálech, kde jsou sbírky uchovávány v původních skříních, regálech a autentických prostorách. Největší význam zámeckých knihoven spočívá ale v tom, že zůstaly zachovány jako samostatné fondy, nikoli jako tomu bylo zpravidla v jiných zemích, kde byly historické knihovny zařazeny do centrálních knihoven.

Je nepochybné, že bohatství uložené v historických knihovnických fondech je nedílnou součástí ostatních zámeckých a hradních sbírek a dokládá vysokou úroveň vyšší i nižší šlechty, jejíž příslušníci se převážně zasloužili o jejich vznik. Na nás, knihovnických a také správcích jednotlivých památkových objektů, je zajistit knižním sbírkám odpovídající péči a zpřístupnit jejich obsah široké badatelské veřejnosti.

Představujeme

Národní agentura ISBN v ČR

Antonín Jeřábek

Národní agentura ISBN v ČR (NA ISBN) je součástí Oddělení mezinárodních agentur Odboru doplňování fondů. Mezinárodní agentura ISBN v Londýně zodpovídá za správný chod systému ISBN v České republice tedy hlavně za správné přidělování jednoznačných třináctimístných identifikátorů ISBN (International Standard Book Number = mezinárodní standardní číslo knihy) a agendu s tím spojenou (každému vydání monografické publikace vydanému na našem území musí být přiděleno jiné číslo ISBN).

NA ISBN vykonává především následující **funkce**:

Přijímá **nové vydavatele/nakladatele do systému ISBN** na základě jimi předložených požadovaných dokladů (tj. výpisu z živnostenského rejstříku na vydavatelské

činnosti u individuálních osob či stanov hovořících též o vydavatelské činnosti u institucí). Ze shromážděných údajů buduje, spravuje a aktualizuje **bázi NAK**. V současné době je v ní přes 7100 vydavatelů (z toho však pouze asi polovina činných, nezaniklých).

Kontroluje správnost čísel ISBN v povinných výtiscích docházejících na základě zákona č.37/1995 Sb., o neperiodických publikacích do Národní knihovny ČR (týdně 450 knih, ročně kolem 20 000 knih). Ve spolupráci s Oddělením souborných katalogů též řeší problémy s čísly ISBN vzniklé v **bázi SKC** (jedná se především o čísla ISBN přidělená duplicitně různým vydáním). Kromě povinného výtisku kontroluje též čísla ISBN ve starších publikacích získaných nákupem nebo darem.

Z údajů zaslanych vydavatelů před vydáním publikace, z nichž se buduje **báze ISN** (tj. ohlášených knih), vydává elektronický čtrnáctidenník **„O.K. – ohlášené knihy“** (v r. 2018 již 26. ročník, ročně kolem 7000 záznamů).

Do Mezinárodní agentury ISBN v Londýně zasílá seznam chybných nebo chybně či neoprávněně přidělených čísel ISBN v uplynulém roce a též roční aktualizovanou bázi NAK, která je součástí celosvětové databáze vydavatelů (GRP – **Global Register of Publishers**).

Denně konzultuje možnosti jak získat ve výjimečných případech od NA ISBN individuální číslo ISBN (autor nebo instituce si sami vydávají jednorázově jeden titul), řeší problémy vhodnosti přidělit ISBN určitému druhu publikací, možnosti a podmínky vstupu do systému, změny názvu vydavatele či osoby zodpovědné za přidělování čísel ISBN, správnost názvu vydavatele uváděného v knihách (musí odpovídat jeho oficiálnímu názvu, pod nímž je registrován v bázi NAK a s nímž je neodlučitelně spojen jemu přidělený identifikátor ISBN), koedice se zahraničními vydavateli atd.

ISBN 978-3-16-148410-

Čárový kód a ISBN-13
na obalu knihy

Nejste právník, ale potřebujete zdarma právní pomoc? Zkuste ASPI!

Soňa Vondráková

ASPI je automatizovaný systém právních informací, který zahrnuje předpisy ČR, SR a EU, sbírky mezinárodních smluv, judikaturu ČR a SDEU, základní právní literaturu od vybraných nakladatelství, kompletní bibliografii a stejnopis Sbírek zákonů od roku 1918. Knihovna výkladové literatury přináší více než 1 000 titulů – komentáře, časopisy, monografie, merita, vybranou judikaturu či praktické aplikace od renomovaných odborníků. Databáze je průběžně doplňována. Jelikož je tento informační zdroj informačně bohatý, přiblížíme pouze některé jeho moduly.

Právní předpisy čerpají informace z více než 110 zdrojů, což představuje více než 90 250 předpisů. Jedná se o kolekci české Sbírek zákonů, slovenské Zbierky zákonov, Sbírek mezinárodních smluv, Sbírek zákonů a naříze-

ní ČSR, která je plnotextově prohledatelná od roku 1918 v aktuálních i ve všech časových zněních. Dále lze studovat právní předpisy vydané kraji, předpisy ministerstev a ústředních orgánů, nálezy Ústavního soudu publikované ve Sbírce zákonů a předpisy vydané před rokem 1918 aj. Všechny předpisy jsou systémově propojeny podle vzájemných vztahů. Všechny texty jsou dostupné v aktuálním znění se zachováním jednotlivých historických časových znění textu.

Další rozsáhlou kolekcí je judikatura, která je přímo provázaná na příslušná konkrétní místa českých právních předpisů, předpisů EU a dalších zdrojů. S více než 338 000 soudních rozhodnutí nabízí největší dostupný rozsah rozhodnutí národních soudů, ale i výběrová rozhodnutí Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva. Zpracovány jsou kompletní oficiální Sbírky rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, judikatura nižších soudů (vrchních, krajských, městských, okresních a obvodních soudů) je doplněna o 20 000 judikátů. Do sbírky judikatury jsou zařazeny i rozhodnutí některých jiných úřadů (např. finančního arbitra, veřejného ochránce práv, Úřadu pro ochranu veřejné soutěže, Úřadu průmyslového vlastnictví apod.) a historické judikáty – Sbírky Vážného a Bohuslava.

V základní literatuře najdeme stanoviska, důvodové zprávy k právním předpisům a výklady ústředních orgánů, příspěvky, články a stanoviska Svazu měst a obcí ČR, součástí jsou výkladová stanoviska Nejvyššího státního zastupitelství. K dispozici jsou texty více než 300 vybraných publikací vydávaných nakladatelství Wolters Kluwer, Linde a Masarykovy univerzity – monografie, merita a komentáře k předpisům.

Zastoupena je také cenná historická literatura (Rouček, Sedláček, Voska ...) a články z 14 českých odborných periodik: Acta MUP, Aplikace práva, Bulletin advokacie, Časopis pro právní vědu a praxi, Časopis zdravotnického práva a bioetiky, Forenzní vědy, právo a kriminalistika, Komorní listy, Právní labyrint, Právnícké listy, Právo a bezpečnost, Revue pro právo a technologie, Soudce, Správní právo a The Lawyer Quarterly.

Prostřednictvím odkazů na webový portál Evropské unie EUR-Lex a do Úředního věstníku EU můžete získat přístup k textům dokumentů ve všech úředních jazycích EU a rovněž ke konsolidovaným zněním stěžejních evropských předpisů.

Ve sbírce Bibliografie najdeme seznam dokumentů z právní, daňové, účetní a pracovněprávní oblasti. Bibliografie zahrnuje více než 148 550 knih a článků z právní, daňové, účetní a pracovněprávní oblasti s vazbou na předpisy a rejstřík včetně anotací.

Jednotlivých kolekcí je samozřejmě více, ale dovolila bych si zmínit ještě Bisnode, což jsou ekonomické informace o firmách v ČR, kde můžeme vyhledávat firmy podle IČO nebo podle názvu. Výsledek zobrazí kontaktní údaje - adresy, IČO a DIČ a statutární orgány společnosti. Dále, zda je subjekt spolehlivým plátcem DPH a zda se k němu nevztahuje tzv. negativní událost – například vyhlášení konkursu nebo jestli není vůči subjektu zahá-

jeno insolvenční řízení. Bohužel část modulu Bisnode s názvem Detailní ekonomické informace o firmách v ČR není součástí základního autorského obsahu ASPI.

Databáze nabízí kompletní informace z právní oblasti, daňové problematiky a dalších oborů. Přijďte se s ASPI seznámit do Referenčního centra, anebo Studovny periodik.

Jak velký je Webarchiv?

Jaroslav Kvasnica, Marie Haškovcová
a Monika Holoubková

Webarchiv archivuje elektronické zdroje od roku 2001. Jak velký je objem těchto dat a co všechno archiv obsahuje? Webarchiv aktuálně pracuje na projektu Vývoj centralizovaného rozhraní pro vytěžování velkých dat z webových archivů v rámci programu NAKI (Program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity), na kterém spolupracuje se Sociologickým ústavem Akademie věd ČR a s Fakultou aplikovaných věd Západočeské univerzity (ZČU) v Plzni (viz [stránky projektu](#)). Jeho cílem by měl být návrh řešení přístupu k relevantním datům (metadatům) uloženým ve Webarchivu pro konkrétní badatelské skupiny. Odborníci z Katedry kybernetiky ZČU jako první krok analyzovali index dat z Webarchivu (zjednodušeně řečeno seznam všech digitálních objektů v archivu sloužící pro urychlení vyhledávání) za účelem předběžného zmapování rozsahu archivu. K jakým údajům dospěli?

Český webový archiv obsahuje téměř devět a půl miliardy (9 412 059 451) unikátních digitálních objektů. Může se jednat o textové, obrazové, zvukové i video objekty, případně o jiné digitální objekty (software, skripty, atd.). Analýza tak poskytla přesnou informaci o tom, kolik objektů se v archivu o stávajícím objemu 311 TB nachází. Z toho více než polovina (5 254 007 049) jsou digitální objekty typu HTML stránky. Jedná se o stránky vzniklé pomocí značkovacího jazyka HTML (Hypertext Markup Language), který se používá pro tvorbu webů, které jsou propojeny hypertextovými odkazy, a umožňuje publikaci dokumentů na internetu. Zjistili také, že v našem archivu je kolem 4 milionů (4 161 807) unikátních domén. Internetovou doménou se rozumí označení jednoznačného jména (identifikátoru) počítače nebo počítačové sítě, které jsou připojené do internetu (např. www.webarchiv.cz). Vizualizace, word cloud všech domén ve Webarchivu, naznačuje i to, co všechno lze v archivu nalézt – kromě nejruznějších tematických webů a blogů obsahuje i reklamy,

Word cloud všech domén ve Webarchivu

e-shopy, diskusní fóra a podobně.

Kromě toho se kolegové zaměřili přímo na oblast českých blogů, konkrétně na domény blog.cz, pise.cz, bloguje.cz a blog.idnes.cz. Zjistili, že počet archivovaných příspěvků, které byly na těchto konkrétních doménách publikované, přesahuje 39 tisíc. Na další vizualizaci je zobrazeno zastoupení jednotlivých blogů v archivu.

Word cloud blogů na platformách blog.cz, pise.cz, bloguje.cz a blog.idnes.cz

Zmiňované údaje jsou zatím výsledkem prvotní analýzy, seznamující s obsahem Webarchivu. Projekt se v další fázi bude zaměřovat mimo jiné i na rozpoznávání typů dokumentů podle formátů, na určování kontextu z hlediska tematického zaměření a na sémantickou analýzu.

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

Santiago Posteguillo: *Noc, kdy Frankenstein četl Quijota: Tajný život knih*

Jan Lukavec

Proč existují anonymní knihy? Který rukopis nedal spát sovětské tajné službě? A který spisovatel zneklidňoval gestapo? Kdo napsal Shakespearova díla? Koho jako prvního napadlo řadit knihy podle abecedy? Který slavný spisovatel byl nápadníkem budoucí manželky Brama Stokera? Znáte nějakého spisovatele-vraha? I to byla témata, jimiž se ve svých novinových článcích zabýval španělský lingvista a spisovatel **Santiago Posteguillo** (nar. 1967). Ten se obecně zaměřuje na prózu 19. století a alžbětinské divadlo, vztah anglické literatury a severoamerické kinematografie, hudbu a další druhy umění. Je autorem více než sedmdesáti akademických publikací i trilogie věnované Scipionu Africanovi.

Zmíněné texty později dopracoval a souhrnně vydal v knize *La Noche en Que Frankenstein Leyó el Quijote*, která nedávno vyšla i česky (*Noc, kdy Frankenstein četl Quijota: Tajný život knih*. Přel. Anna Tkáčová, Bourdon 2018, 220 s.).

V úvodu píše: „Od chvíle, kdy se kniha zrodí v mysli nějakého autora nebo autorky, až do chvíle, kdy se dostane do rukou veřejnosti, prochází desítkami drobných

okamžiků plných náhod nebo inspirace, štěstí a často také utrpení.“ Kniha *Noc, kdy Frankenstein četl Quijota* má oživovat některé z těchto okamžiků, prchavých záblesků velkých historických momentů světové literatury. Posteguillova metoda je vlastně obdobná té, již u nás s úspěchem používá **Jiří Padevěť**. Ten budto v úvodu čtenáře seznámí s příběhem zdánlivě obyčejného hrdiny, u něhož se až posléze dozvedí, že šlo o významnou historickou osobnost, nebo naopak vypráví příběh neznámého občana, jenž se náhodou připelete k osudové světodějně události.

Podobně Posteguillo v některých kapitolách začíná u téměř anonymního člověka: vojáka v zákopech, muže uvádněného do vězení či dítěte postiženého obrnou, kterých žily statisíce či miliony, a teprve postupně odhaluje jejich identitu – v tomto případě šlo o **Raymonda Chandlera**, který jako jediný z celé čety přežil boje první světové války, **Cervantese** v žaláři, kde píše *Quijota*, a sira **Waltera Scotta**. Druhý postup spočívá v tom, že hned v úvodu prozradí, o kom je řeč, daného autora však představí z hlediska jeho každodennosti, případně osvětlí jeho charakter tak, že popíše zvláště dramatický moment jeho života. Třeba **Charlese Dickense** líčí jako příklad selfmademana, jenž se dokázal vypracovat z nuzných poměrů a později své publikum udivoval jako schopný předčítač vlastních textů, který si na svá autorská čtení vozil stůl, židli a kvůli zlepšení akustiky také zvláštní desku.

Hrdiny knihy však nejsou jen sami spisovatelé, ale i další aktivní účastníci a tvůrci literární kultury či knižního provozu: knihovníci, kteří knihy třídí, stejně jako porotci Nobelovy ceny za literaturu, kteří je hodnotí, podléhající přitom politickým tlakům. Vlastní kapitolu má v knize malá Alice, dcera nakladatele Barryho Cunninghamama, která nadšeně přečetla rukopisný úvod prvního dílu Harryho Pottera a svou reakcí otce přesvědčila, aby se rozhodl vydat celou knihu. Nebo Jelizaveta Voronjanskaja, jež přepisovala texty **Alexandra Solženicyna**, byla za to v Sovětském svazu mučena a podle oficiální verze spáchala sebevraždu. Naopak v literárních kritikách vidí autor zhusta závistivé a nechápavé padouchy, kteří se ani dlouho po smrti některých klasiků nedokážou smířit s jejich slávou a velikostí.

Popravdě řečeno, některé z textů si ponechávají charakteristiku rozšířeného žurnalistického příspěvku, v němž provokativní název koresponduje s obsahem kapitoly jen velmi volně (*Vikingové a literatura*). Případně se autor tváří, že odhaluje kdovíjakou senzaci, a přitom jen opраšuje dobře známou a většinou odborníků nepřijímanou teorii o **Christopheru Marlowovi** jako pravém autorovi Shakespearových děl. Jeho zmiňované útoky na literární kritiky pak nelze hodnotit jinak než jako trochu prvoplánové a přehnané. Tedy minimálně z pohledu knižního recenzenta...

A obvinít bychom mohli autora dokonce z bulvárnosti, když některé spisovatele opakovaně spojuje s vraždami. Ať už píše o literátech, kteří záměrně zabíjejí své fiktivní postavy, jako **Arthur Conan Doyle**, nebo o lidech skutečně usvědčených z vraždy, jako je Krystian Bala (nar. 1974), polský spisovatel, na jehož stopu přivedla policii

jeho vlastní kniha. Nebo masový vrah Jack Unterweger (1950–1994), jenž se stal spisovatelem až ve vězení. Nebo Anne Perry (nar. 1938), která v patnácti letech společně s kamarádkou spáchala vraždu (obětí byla matka druhé z dívek) a později se stala úspěšnou autorkou četných detektivních románů. Nicméně právě tato „zabijáčka“ kapitola může díky své informační hutnosti pravděpodobně uspokojit i literárního znalce. Ostatní části knihy čtenářsky vděčnou formou líčí nesamozřejmost literatury, zweigovské „hvězdné hodiny lidstva“, které rozhodovaly o tom, zda některé dílo vznikne a dostane se ke čtenářům. Autorův přístup je záměrně zjednodušující a jeho myšlenkové pochody občas trochu neukázněné, až mírně chaotické, ale jeho styl je naléhavý, živý a sugestivní. U některých zájemců snad tato kniha může vyvolat větší úctu ke knihám obecně jako k něčemu, co je zvláště v počátečních fázích svého vzniku velice křehké, zranitelné a nesamozřejmé. Natolik, že někteří lidé, bez ironie, dokonce položili vlastní život, aby si daný text mohl dnes v klidu a třeba i znuděně přečíst každý čtenář, kterému se jen zachce.

Vznik Československa v průběhu října 1918 očima NDK

Karolína Košťálová

Události října 1918 byly vyvrcholením snah o vznik samostatného státu. Tento měsíc byl přímo nabit prohlášeními, nótami, protesty, akcemi z jedné či druhé strany. Veřejnost všechny tyto události mohla vnímat prostřednictvím novin, letáků či veřejných shromáždění. Pro naši dobu, kdy během pár vteřin můžeme vědět, co se děje na druhé straně planety, je už nepředstavitelné, že bychom se tak důležité události související s naší budoucností dozvídali až s několikadenním zpožděním nebo by se na stránky denního tisku nedostaly vůbec. Ale doba taková byla. Co se jeden den octlo na stránkách novin, už bylo ve skutečnosti přebito jinou, důležitější událostí, která si na své místo na novinovém papíru ještě musela nějaký den počkat. Představme si tedy alespoň některé z nich tak, jak je najdeme v tehdejším „Twitteru“.

Počátkem ledna 1918 představil americký prezident Woodrow Wilson 14 bodů, jež se týkaly poválečného uspořádání světa z pohledu USA. Jedním z těchto bodů

bylo i uznání práva národů Rakouska-Uherska na autonomii. Stav na bojištích přinutil Rakousko-Uhersko, aby se 4. 10. 1918 připojilo k německé žádosti o příměří, která byla adresovaná prezidentu W. Wilsonovi, a zároveň vyslovilo předběžný souhlas se zmíněnými 14 body. Odpověď Spojených států najdeme např. na stránkách Československé samostatnosti z 26. 10. 1918.

Nedostatek potravin se na podzim 1918 projevoval i v zázemí a hlad panoval také ve Vídni. Vláda ve Vídni se proto pokoušela získat potraviny z těch částí monarchie, kde alespoň ještě nějaké byly k dispozici. Proti vývozu potravin z Čech se však začaly stavět české oficiální instituce. Zemská hospodářská rada se snažila udržet v zemi co nejvíce potravin. **14. 10. 1918** zorganizovala Socialistická rada **generální stávkou proti vývozu potravin**. V Čechách se téměř všude na jeden den zastavila práce, připojili se také na řadě míst i na Moravě. V Praze obsadili ulice vojáci, kteří kontrolovali pohyb obyvatel do vnitřního města. Zastavila se doprava, obchody byly zavřené, nezvyklé množství lidí se pohybovalo po ulicích a rozdávaly se letáky. V Praze i na předměstích byly svolávány protestní schůze. Původně měla být na konci stávky vyhlášena samostatná republika, ale nakonec k tomuto prohlášení ještě nedošlo. Vzrušený popis stávkového dne najdeme např. v deníku Venkov z 15. 10. 1918.

Ve stejný den, tj. **14. 10. 1918** informoval Edvard Beneš vlády států Dohody, že **se v Paříži ustanovila Československá národní rada jako prozatímní československá vláda**. T. G. Masaryk byl v této vládě prozatímním předsedou a ministrem financí, Beneš ministrem zahraničí a vnitra a Milan Rastislav Štefánik ministrem války. Prohlášení prozatímní československé vlády bylo reakcí na obavu, že by mírová jednání mezi americkým prezidentem W. Wilsonem a Ústředními mocnostmi ještě mohla udržet při životě Rakousko. Dne 15. 10. 1918 vládu uznala Francie, o několik dní později Velká Británie a postupně i další státy.

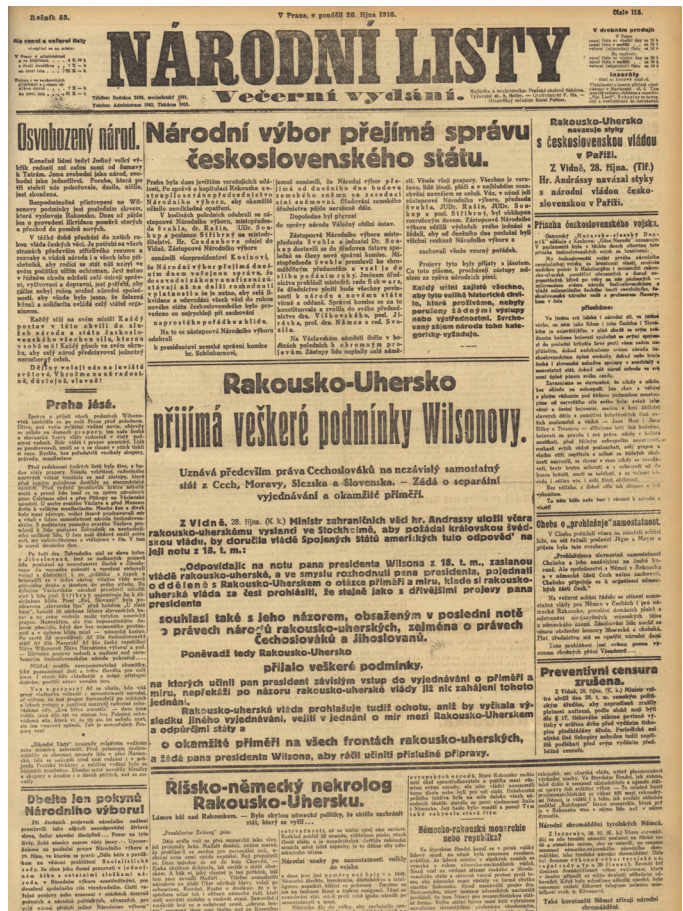
Dříve než informace o pařížském vyhlášení prozatímní československé vlády se však k Čechům dostal manifest císaře Karla I., kterým na území Rakouska zřídil národní státy český, německý, jihoslovanský a ukrajinský. Na celistvost Uher toto rozdělení nemělo mít žádný vliv. Celý text manifestu otiskl např. deník Venkov, 18. 10. 1918. Český a jihoslovanský Národní výbor císařovo řešení odmítl s tím, že zachovává půdorys Rakouska-Uherska.

V podstatě ve stejných dnech, tj. mezi 13. a 16. říjnem 1918 vznikala ve Washingtonu text Prohlášení nezávislosti československého národa, při jehož tvorbě se Masaryk inspiroval americkou Deklarací nezávislosti. Americké vládě a prezidentovi Wilsonovi ho Masaryk předal 17. října 1918. Tzv. **Washingtonská deklarace** požadovala úplnou samostatnost českého a slovenského národa v jednom nezávislém státě, vyjadřovala zásady občanských svobod, vnitřní i zahraniční politiky a státní systém budoucí republiky. Text Washingtonské deklarace byl vydán 18. 10. 1918 v Paříži a jsou pod ním podepsáni T. G. Masaryk, E. Beneš a M. R. Štefánik.

Zpráva o tom, že Rakousko-Uhersko ústy hraběte Andrassyho přijímá podmínky prezidenta Wilsona, se

ocitla na titulních stránkách novin ve stejný den jako články oznamující převzetí správy československého státu Národním výborem. Po delší odmlce začaly koncem října 1918 opět vycházet Národní listy, můžeme se tedy podívat na jejich večerní vydání z 28. 10. 1918.

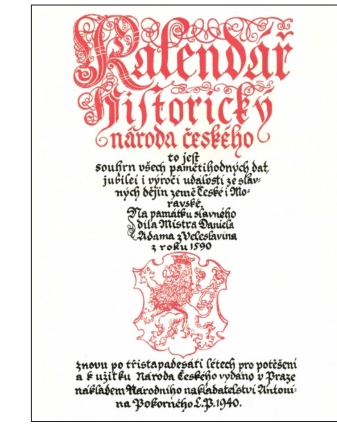
Události 28. října 1918 byly určitou kombinací naplánovaných akcí Národního výboru (např. již předem domluveného předání Válečného obilního ústavu) a spontánního chování obyvatel. Na Václavském náměstí byla před redakcí deníku Národní politika vyvěšena od ranních hodin zmíněná Andrassyho nota, k níž zaměstnanci deníku ještě přidali nápis „Příměř“. Lidé pochopili tuto notu jako definitivní kapitulaci monarchie, vojáci si začali strhávat rakouské odznaky a tvořily se manifestační průvody. Zástupci Národního výboru o kapitulaci věděli, ale o Andrassyho notě se dozvěděli až ráno 28. 10. 1918. Nepředpokládali tak jednoznačnou reakci obyvatel, ale brzy se ujali aktivity. V poledních hodinách zástupci Národního výboru na místodržitelství oznámili, že výbor přebírá veřejnou správu. Do správy národa byl také převzat Válečný obilní ústav, aby se zabránilo případnému odvezení obilí na frontu. Na Václavském náměstí došlo v poledních hodinách k velkým projevům a zástupy zaplnily celé náměstí. Samostatnost byla oficiálně vyhlášena odpodem na Václavském náměstí. Noviny tak byly v maximální míře aktuální.

Jen o několik dní později byla přijata Martinská deklarace. Výbor Slovenské národní strany volaný na 30. 10. 1918 do Turčianskeho sv. Martina žádal jejím prostřednictvím právo na sebeurčení pro Slováky a vyjádřil vůli slovenského lidu žít v společném státě s českým národem.

Historické události z let končících osmičkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940
Výběr událostí zaznamenaných k měsícům září a říjen
Hana Vajnerová

Večer 28. 10. 1918 sepsal Alois Rašín první zákon o zřízení samostatného státu, prý obyčejnou tužkou na kousek papíru, který noviny otiskují následující den.

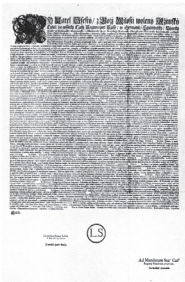
Titulní list Historického kalendáře

3. září

L. P. 1591 přicestoval pan **Krištof Harant z Polžic a Bezdruzic** do Jeruzaléma.

7. září

L. P. 1848 zrušena byla robota zákonem z tohoto data, kterým poddanství a ochrana se všemi zákony na tyto poměry se vztahujícími, prohlášeny za zrušené. Tento zákon, doplněný patentem ze 4. března 1849, jímž zřízeny vyvazovací komise, znamená definitivní konec povinnosti robotní a tím i pád zřízení feudálního.

11. září

L. P. 1788 poněvadž se ke dvoru doneslo, že v mnohých místech **při povstávající bouře zvonění** za znamení k modlitbě obyčejí jest, protož se při povstávající bouře zvoniti, byť to i jako znamení bylo k modlení, nepovoluje.

12. září

L. P. 1638 v neděli po výroční slavnosti Narození Panny Marie obraz **Matky Boží Boleslavské** s slavnou procesí z Prahy do Staré Boleslavě nesen byl. Palladium země české, kteréž vzato bylo při vpádu saském od Vavřince Hoffkircha s místa svého, vracelo se po šestiletém zajetí, znovu vykoupeno zbožnými dobrodinci, do svojí svatyně.

14. září

L. P. 1538 v sobotu po narození Panny Marie, **král Ferdinand** potvrdil Pražanům Staroměstským starodávniho statutum jejich: Kdož by se z měšťanů jejich z města hostiti chtěl, aby každý povinen byl statek svůj tu nabytý svému svědomí a k své duši pošacovati a ze sta kop deset kop k obci na opravu a jiné potřeby téhož města dáti, a to proto, kdyby bohatší, mocnější i hodnější muži, varujíce se úřadů a prací obecných, z města toho se hýbali, aby to město chudnouti a pod tím i hynouti nemusilo, etc.

23. září

L. P. 1928 dobudována byla na vrcholu Bradle mohutná mohyla jako náhrobní památník **Milana Rastislava Štefánika**.

25. září

L. P. 1868 se narodil v Chudenicích český básník **Jaroslav Kvapil**. Studoval medicínu i filosofii, byl novinářem, od roku 1900 dramaturgem Národního divadla, režisérem i šéfem činohry a uměleckým chefem Městského divadla

pražského, posléze vedoucím úředníkem v ministerstvu národní osvěty. Přilnul k Jaroslavu Vrchlickému, u něhož se naučil technice veršové a harmonii mezi obsahem a formou. Lyrické knihy Kvapilovy souborně vydány 1907. Z dramatických prací největšího úspěchu došla pohádka „*Princezna Pampeliška*“ (1898), milostná hra „*Ob-laka*“ a „*Rusalka*“, zhudebněná Antonínem Dvořákem. Kvapil byl manželem dramatické umělkyně Hany Kvapilové. Uvedl do Národního divadla nové proudy, zejména dramata Ibsenova a hry Shakespearovy, jejichž inscenace náležejí k vrcholům českého divadla.

29. září

L. P. 1938 sešlo se v Mnichově čtvero státníků, totiž Vůdce a říšský kancléř Říše Velkoněmecké **Adolf Hitler**, Duce a ministerský předseda italský **Benito Mussolini**, anglický ministerský předseda **Neville Chamberlain** a francouzský premier **Daladier**. Výsledkem jejich porad bylo rozhodnutí, aby býv. Československá republika odstoupila Říši Velkoněmecké ony kraje Čech a Moravy, v nichž většinu obyvatelstva tvoří ethnicky živel německý. Podobně Maďarsku a býv. Polsku bylo přiznáno právo na území Slovenska, příp. Slezska, kde převládá obyvatelstvo nár. maďarské a polské. V prvních dnech říjnových postupovala potom německá vojska v pěti etapách a přejímala postoupená území.

6. října

L. P. 1288 v ochtáb sv. Michala Archanjela, **královna Jitka**, císaře Rudolfa I. dcera, porodila manželů svému králi Václavovi II., mládenci v 18. letech dvě děti pojednou, Václava a Aněžku.

8. října

L. P. 1588 v sobotu po sv. Františku, Turkův do 11.000 poraženo. Potom v neděli po sv. Lukáši 23. října **na hradě pražském** z toho vítězství **Te Deum laudamus** zvonili a zpívali.

L. P. 1838 se narodil v Úbislavicích u Nové Paky český filolog **Jan Gebauer**. Syn německého otce a české matky, studoval v Praze filosofii a habilitoval se na nerozdělené Karlově universitě roku 1873 a 1881 dosáhl řádné profesury. Zemřel v Praze na Král. Vinohradech 25. květ-

na 1907. Z mluvnických jeho prací uvádíme *Příspěvky k historii českého pravopisu* (1870), *Uvedení do mluvnice české* (1876), velikou *Historickou mluvnici jazyka českého* (1894), nedokončený *Slovník staročeský* a středoškolskou učebnici, jež byla zpracována V. Ertlem. Jan Gebauer vydal některé staročeské literární památky, vystoupil na obranu pravosti Mastičkáře, avšak byl jedním z nejostřejších protivníků pravosti RKZ (Rukopisy královédvorský a zelenohorský). Roku 1878 objevil Gebauer zákon iotační, 1883 pravidlo o rozdílu kvalitativní a kvantitativní negace. Jako učitel university vychoval Gebauer celá pokolení žáků.

L. P. 1858 vyvrcholil v Praze nebeský zjev **komety Donatiho**, která byla objevena již 2. června téhož roku, stávala se jasnější během měsíce září a rozrostla se na pět zřetelných větví. Jádru komety zmizelo dne 15. října.

17. října

L. P. 1898 zemřel v Praze slavný operní pěvec **Josef Lev**. Narodil se roku 1832 v Sázené u Velvar, od mládí měl velkou lásku ke zpěvu a jako vokalista křížovnického kostela vzbudil údiv Tomáškův. Roku 1854 přijat do sboru vídeňské opery a po 10 letech se přihlásil k české opeře. Neutěšené poměry divadel pražských odvedly Lva znovu do ciziny, avšak brzy se vrátil a roku 1866 byl správcem členstva české zpěvohry. Obdivuhodný jeho baryton, překvapující úžasným rozpětím hloubek i výšek a koloraturní hbitostí, disponoval Josefa Lva zejména pro klasickou operu italskou. Smetana vytvořil pro Lva zvláštní arie v operách *Libuše*, *Tajemství* a *Čertova stěna*. Hlasově i tělesně ještě svěží pensionován byl Lev roku 1888 a působil pak jako soukromý učitel. Zemřel uprostřed nouze a v zapomenutí.

25. října

L. P. 1918 zahynul obětavou sebevraždou poblíže Aksakova na Sibiři plukovník českých dobrovolců **Josef Jiří Švec**. Památce jeho připsal svoji sokolskou čítanku Jakub Deml a Rudolf Medek drama *Plukovník Švec* z roku 1928.

28. října

L. P. 1918 prohláše-no bylo v Praze **zřízení samostatného státu, bývalé Československé republiky**.

Zveme vás

Sestry boromejky – 180 let od příchodu boromejek do českých zemí

20. 9. – 28. 10. / út–ne 10.30–18.00

Galerie Klementinum

Mariánské náměstí 190/5, vchod B2

Vstupné: dospělí 50 Kč; senioři, studenti 40 Kč; skupina 10 a více osob 40 Kč/osobu; děti 6–15 let 20 Kč, děti do 6 let zdarma. Více informací na www.nkp.cz.

Výstava připomíná výročí příchodu sester boromejek z Francie do českých zemí a přibližuje jejich působení, jehož prioritou je péče o sirotky, nemocné a umírající, tedy všechny potřebné bez rozdílu. Návštěvníci se mohou seznámit s jednotlivými etapami vývoje kongregace sv. Karla Boromejského a prohlédnout si unikátní exponáty, související s poutavou historií řádu i jeho bohatou činností v současnosti.

Josef Bohuslav Foerster

6. 9. – 24. 10. / po-so 9.00–19.00

Přízemí (vchod A)

Vstupné 10 Kč

(čtenáři NK ČR zdarma)

Národní knihovna ČR ve spolupráci se Společností J. B. Foerstra představuje výstavu věnovanou této významné osobnosti české hudby. Formou čtrnácti zastavení přibližuje expozice nejen Foersterův život a skladatelské dílo, ale i jeho pedagogický vliv, působení v cizině, soukromí a společenské kontakty. Vystaveny jsou rovněž notové záznamy a ukázky z Foersterovy bohaté korespondence, které byly pro tuto příležitost vybrány z fondu Hudebního oddělení NK ČR.

Expozice připomíná význam osobnosti J. B. Foerstra pro celospolečenské a kulturní dění v nově vzniklé Československé republice a zároveň chce upozornit na blížící se významná výročí v roce 2019 (100 let od založení Společnosti J. B. Foerster, 160 let od narození skladatele J. B. Foerster, 150 let od narození pěvkyně Bertý Foersterové-Lautererové, více na www.foerster.creos.cz).

Výstava je pořádána při příležitosti výročního zasedání zástupců hudebních knihoven České národní skupiny IAML, které se v tomto roce koná v Praze.

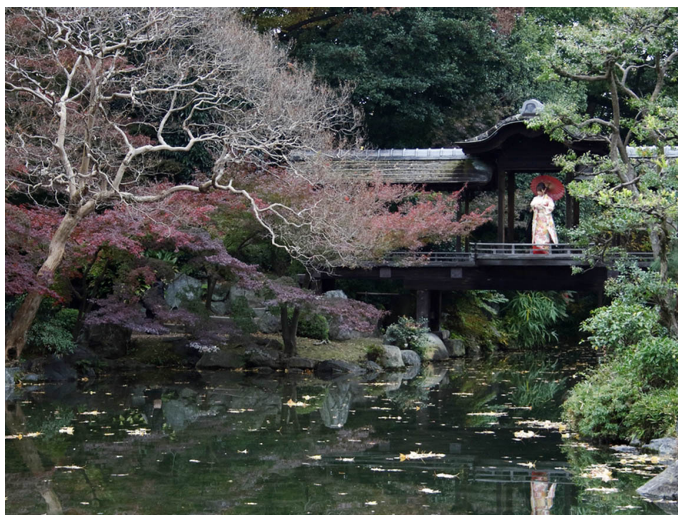
Podzimní Kjóto

Přízemí (vchod A)

13. 9. – 3. 11. / po–so 9.00–19.00

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

David Paroulek představuje výběr fotografií ze svých opakovaných cest do *Země vycházejícího slunce*, jejíž kultura a tradice jsou pro něj nevyčerpatelným zdrojem inspirace. Výstava se snaží postihnout atmosféru tradičního Kjóta, zachytit jeho zasněnou, místy až melancholickou a tajemnou tvář.

Malé princohraní, aneb svět Velkých podle prince Malého

9. 9. a 23. 9. / od 15.30 a 17.30

začátek na hlavním nádvoří

Nádvoří Klementina a Zrcadlové Kaple

Vstup zdarma

Literárně taneční představení, v němž prostory Klementina ožijí kouzelnými příběhy Malého prince. Nestárnoucí dílo Antoina de Saint-Exupéryho připravili tanečníci TS Emotion a herci Mezinárodní konzervatoře Praha přímo pro prostor Národní knihovny.

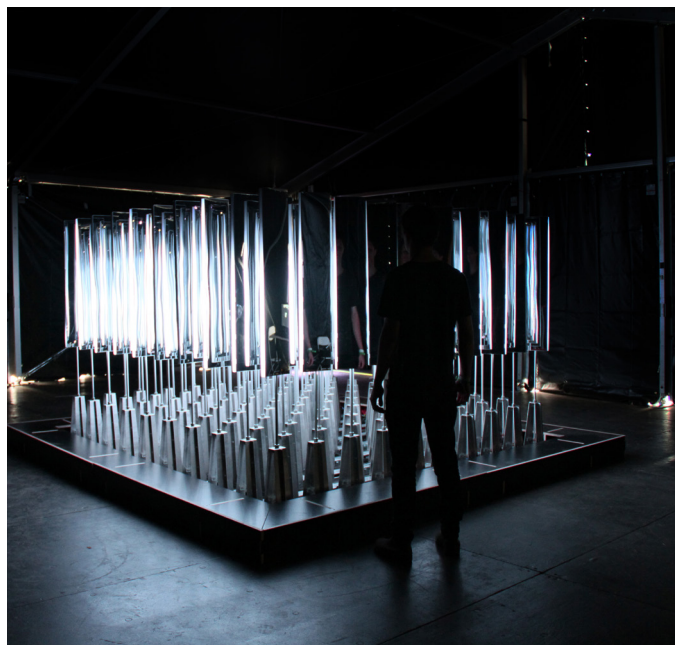

SIGNAL festival 2018

11.–14. 10. / 19.00–23.59

Festival jedinečnou formou propojuje umění, pražský městský prostor a moderní technologie. Za svou pětiletou existenci přilákal do kulís Prahy více než 2 miliony diváků. V Klementinu bude možné navštívit opět dvě světelné instalace – jednu v exteriéru na zdi Haly služeb, druhou v interiéru Zrcadlové kaple.

Instalace *Iris* v Zrcadlové kapli bude pro návštěvníky jistě zajímavá, neboť mísí a propojuje světlo a zvuk prostřednictvím své schopnosti současně zaostřit i rozostřit tyto zdroje. Jde o řadu interaktivně reagujících zrcadel a LED svítidel, v nichž se odráží prostor kaple. V okamžiku, kdy návštěvník přistoupí blíže k instalaci, je toto zrcadlení prostoru narušeno, exteriér se ztrácí, zatímco prostor a zvuk se násobí neočekávaným způsobem. Jak se zrcadla otáčejí, divák se ocitá ve vertikálně roztržitém, do nekonečna se opakujícím panoramatickém obraze.

Instalace *IRIS* v Zrcadlové kapli

www.nkp.cz